

Боягуз

Василь Шкляр

От біда! Людські діти купаються аж ген серед річки, а Славко сам-самісінький бовтається при березі, там, де жабі по коліна.

Пряжить полуднєве сонце, тепла шовкова вода лащить до нього, манить у прозору глибочінь, однак Славко не піддається звабі. Бо плавати не вміє.

У тому селі, де він жив раніше, не було ні річки, ні ставка, того й плавець із Славка ніякий. Ходить на руках по дну, на мілині, а ногами вибовтує так, що бризки летять аж на берег. Йому й від того втіха. Тільки заздрісно трохи.

Хлопці плавають по-собачому, наввимашки, горічерева, гребки — вирости на річці, то чого б не плавати. Верещать, регочуть! Але і їм далеко до Миколи Кошлецького, вертлявого рудого хлопчиська, що пірнає, мов селезень. Ніколи не вгадаєш, де він вистромить з-під води свою вогнисту, як сонях, голову. Вигулькне на хвильку, сапне ротом повітря — і знову щезне. Зараз його ловлять усім гуртом, та, мабуть, нічого не вийде. Він, чортяка, навіть дивиться під водою. Через те в Миколи й очі червоні, як у білого кролика.

— Панас, пливи до нас! — гукають хлопці Славка.

Дражняться. Він же ніякий не Панас, це вони так, щоб доприкладно було. Думають, якщо чужий, то вже можна й кепкувати. Не на того напали. То вони ще погано знають Славка, бо до Вербівки хлопчик переїхав з батьками зовсім недавно.

Ну й правда, що Вербівка. Куди не глянь — верби. І найбільше їх ось тут, понад річкою. Світяться на сонці сріблястим листячком, наче то риби на них тріпотять...

Цікаво, чи в цій річці багато риби? Треба спитати у Миколи Кошлецького. Він же дивиться під водою, то знає.

— Панас, пливи до нас! — знов за своє хлопці.

— Ех ти, боягуз!

— Лемішка!

Чого вони чіпляються? Либонь, злість розбирає, що ніяк не впіймають Миколу, то треба ж на комусь оскому зігнати. Ну та нехай. Славко не ображається, йому просто набридають ці кпини, і він уже готовий вийти з води.

Аж раптом хлопці заспівали іншої:

— Диви, Жук прийшов!

— Тепер стережись.

— О, тепер буде...

І всі дивляться на берег. Славко й собі озирнувся. Там, під вербами, поволеньки роздягався дебелий парубійко. Недбало жбурнув на пісок одєжу, зостався в трусах і запацьореній чорними плямами майці, — видно, шовковицю рвав у пазуху. Додумався. Він і сам був чорнющий увесь — справді, як той жук. Мабуть, те й робив, що вилежувався день у день на сонці. І від того, що лице було таким темним, зуби

здавалися білими, наче сніг, аж холодними, та й не тільки зуби, — очі і ті були білими.

Жук лінькувато потягнувся, наче старий котяка після сну, підійшов до води, стромив у неї ногу і поворушив товстими вузлуватими пальцями.

Славко не знав, що цьому дженджуристу парубійкові тільки-но перепало на горіхи за оту майку в шовковиці, то шукав, на кому б його зігнати накипілу злість.

— Ти хто такий? — блимнув на Славка з-під чорного лоба. — І звідки тут узявся?

— Я... тепер живу у Вербівці.

— Щось не знаємо таких.

— Та ми ж оце недавнечко... — хотів пояснити Славко, але Жук його вже не слухав.

— Як водичка? — спитав. — Нічогенька?

Славко не витримав його білого погляду й опустив очі.

— Ти що, глухий?

— Тепла вод... — слово застрягло в горлі.

— А чо' ж не купаєшся, як люди?

Жук побрів до Славка, не знімаючи майку.

— Там глибоко...

— То ти ще й боягуз до всього? — Жук від утіхи блиснув холодними зубами: якщо цей хлопчина з лякливих, то хай начувається.

Славко не обзивався. В горлі йому раптом стало солоно і, щоб прогнати давку образу, сказав:

— Майку зніми, бо замочиш.

— Не твоє діло, — прогук Жук. — Може, я хочу, щоб вона випралася на мені. Ну то як — попливемо?

— Та... сам пливи.

Жука це зачепило за живе, бо звук верховодити над хлопцями, а надто — малими. Він підійшов до Славка і поклав йому на плече важку, мов колода, руку.

— Ану давай наввипередки!

— Я плавать не вмію.

— Плавать? — здивувався Жук. — Хе! Це діло наживне. Навчимо. Знаєш, як учать плавать? Не? Кидають, де глибше: вплинеш сам — добре, не вплинеш... — Жук набрав повні груди повітря і тяжко зітхнув: — Жаба цицьки дасть.

— Пусті. — Славко намагався випручатися з чіпкої п'ятірні, але намарне. — Я вже виходжу, накупався. Пусті!

— Не бійся, витягнемо. — Жук ще дужче стиснув його плече і потяг від берега. — Так нас усіх вчили.

— Пусті! — Тепла вода у річці, здалося, стала крижаною. — Ти що, здурів?

— Сам ти дурний, я ж плавать тебе навчу.

— Пусті-и-и! — закричав Славко і щосили штовхнув Жука в груди.

— Що-о-о? Отако-го, значить? — І тут Жук ухопив його обіруч і кинув на глибину,

— Якщо вплинеш — молодець!

Славко спробував дістати ногами дна, та коли вода сягнула підборіддя, з жахом

замахав руками й ногами, аби втриматись на поверхні. Однак нічого з того не вийшло. Щось холодними лапами тягло Славка вниз, і хоч до мілини було недалечко, він не міг пропливти ані метра, борсався на одному місці. А коли в очах стало зелено, Славко закричав.

Боляче шпигонуло в ніс, у скроні, він сіпнув головою угору і на якусь мить знову вихопився на поверхню, та не встиг і повітря набрати, як давка глибина знов усмоктала його в своє зелене черево. У рот полилася вода...

Жук побачив, що його витівка до добра не доведе, й нарешті кинувся на допомогу. Він підплив до Славка і хотів було штовхнути його до берега, але хлопчик згарячу вхопився обома руками за Жукову майку. Той погріб до берега, та де там! Також забовтався на одному місці. Аби ж Славко хоч тримався спокійно, а то тяг Жука з усіх сил донизу — вода розпирала йому груди, і хлопчик жадав єдиного: хоч разочок дихнути повітрям. Наляканий, він нічого не розумів і тільки міцно тримався за Жукову майку, як за єдиний рятунок.

Згодом і Жук знесилів, засапався, сьорбнув води і тоді загукав:

— Хлопці, сюди!

Наступної миті вони обоє зникли під водою. Жук уже силкувався вирватися із Славкових рук, але не міг. Славкові пальці вп'ялися йому в тіло.

І тоді Жук зрозумів, що роздумувати ніколи. Зігнувшись під водою, він уперся обома ногами Славкові в груди і штовхнув скільки духу... Пальці розтислися, і Жук кинувся до берега.

У Славковій голові задзвеніло — то дзвеніла вся річка, а може, і цілий світ, і він уже не чув, як хтось ухопив його за чуба й потяг до берега...

* * *

Пізніше, коли він знесилений лежав на теплому піску, переборюючи млосну нудоту, коли світ повертався до його очей, виблискуючи срібними вербовими листочками-рибками, Славко побачив над собою руду, мов сонях, голову.

— Микола... — мовив стиха.

— Тобі краще? — усміхнувся Микола червонуватими очима.

Славко кивнув.

— Це ти мене витяг?

— Та всі гуртом тягли, — сказав Микола, хоча насправді Славка підхопив він. — Хлопці помагали. То ти вже не сердься, що ми Панасом тебе дражнили.

Славко звівся на лікті й побачив, що довкола стоять хлопці й не зводять з нього очей. А в очах тих — і вина, і радість, і ще щось таке, від чого Славкові стало тепло-тепло, тепліше, ніж від липневого сонця.

Лише один сидів од усіх осторонь. Жук. Він викручував мокру майку, і Славко помітив у нього на спині, нижче лопатки, темно-сині смуги.

— Диви, які синці! — сказав хтось із хлопців.

— Добре ж ти його ухопив?

— Так йому й треба, — сказав Микола. — Буде носити знак.

— Кто? — огризнувся Жук.

— Сам знаєш, — сказав Микола. — Боягуз, ось хто.